



УДК: 37.018.43:373.3/5:94:316.774

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5\(35\)-1418-1430](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-5(35)-1418-1430)

Ігнатенко Наталія Віталіївна доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0000-0002-3264-0315>

Савенко Віктор Васильович доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії держави і права, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, <https://orcid.org/0000-0002-9334-6785>

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ

Анотація. У статті розглядається практична складова професійної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю *Середня освіта (Історія)* в контексті сучасних викликів та потреб Нової української школи. Акцент зроблено на значущості формування у майбутніх учителів історії здатності до ефективної педагогічної діяльності, що вимагає не лише ґрунтовних теоретичних знань, але й розвинених практичних умінь і навичок, сформованих у процесі реального або наближеного до реального освітнього середовища. Увагу приділено інтеграції теоретичної та практичної підготовки як ключовому чиннику професійного зростання майбутнього фахівця, а також необхідності перегляду традиційних підходів до організації освітнього процесу у закладах вищої педагогічної освіти.

У межах дослідження окреслено основні напрями наукових пошуків, пов'язаних з професійною підготовкою педагогічних кадрів: загальні тенденції розвитку педагогічної освіти; особливості фахової підготовки вчителів історії; питання організації та змісту практичної підготовки у ЗВО. Окремо розглянуто роль педагогічної практики, симуляційного навчання, проєктної діяльності, роботи в інтегрованих міждисциплінарних середовищах як засобів забезпечення практичної складової підготовки вчителя історії.

На основі аналізу сучасних дослідницьких підходів і практичного досвіду визначено актуальні виклики, що стоять перед системою професійної підготовки вчителя історії, зокрема: необхідність адаптації до цифро-



вого освітнього середовища, підвищення гнучкості освітніх програм, врахування потреб здобувачів освіти та роботодавців. Запропоновано перспективні напрями модернізації практичної складової освітніх програм, серед яких – розширення можливостей для педагогічного стажування, розвиток партнерства зі школами, упровадження наскрізних практико-орієнтованих курсів, цифрових платформ і освітніх симуляторів.

Ключові слова: професійна підготовка, вчитель історії, практична складова, педагогічна практика, освітня програма.

Ihnatenko Natalia Vitaliyivna Doctor of Pedagogical Sciences, associate professor V. Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University, Ternopil, <https://orcid.org/0000-0002-3264-0315>

Savenko Victor Vasylovych Candidate of Historical Sciences, Doctor of Law, Professor Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Khmelnytskyi, <https://orcid.org/0000-0002-9334-6785>

PRACTICAL TRAINING OF A TEACHER IN THE CIVIC AND HISTORICAL EDUCATIONAL FIELD: CONCEPTUAL FRAMEWORK AND STRUCTURAL MODEL

Abstract. The article examines the practical component of professional training for higher education students majoring in Secondary Education (History) in the context of contemporary challenges and the needs of the New Ukrainian School. Emphasis is placed on the importance of developing in future history teachers the capacity for effective pedagogical activity, which requires not only solid theoretical knowledge but also well-developed practical skills and competencies formed in real or simulated educational environments. Attention is given to the integration of theoretical and practical training as a key factor in the professional development of future educators, as well as the need to reconsider traditional approaches to organizing the educational process in institutions of higher pedagogical education.

The study outlines the main directions of scholarly inquiry related to teacher training: general trends in the development of pedagogical education; specific aspects of professional training for history teachers; and issues of organization and content of practical training in higher education institutions. Special attention is devoted to the role of teaching practice, simulation-based learning, project activities, and work in integrated interdisciplinary environments as means of ensuring the practical component of history teacher education.

Based on the analysis of current research approaches and practical experience, the article identifies relevant challenges facing the system of professional training for history teachers, including the need to adapt to the digital educational environment, increase the flexibility of educational programs, and consider the needs of both students and employers. Prospective directions for modernizing the practical component of teacher education programs are proposed, such as expanding opportunities for pedagogical internships, developing partnerships with schools, implementing practice-oriented transversal courses, digital platforms, and educational simulators.

Keywords: professional training, history teacher, practical component, teaching practice, educational program.

Постановка проблеми. У сучасних умовах реформування системи вищої педагогічної освіти проблема забезпечення якісної практичної підготовки майбутніх учителів набуває особливої актуальності. Це повною мірою стосується підготовки фахівців зі спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія), яка передбачає не лише засвоєння теоретичного змісту фахових і психолого-педагогічних дисциплін, а й формування здатності до реалізації професійної діяльності в реальному освітньому середовищі. Ефективна практична складова професійної підготовки має на меті забезпечення цілісного професійного становлення особистості майбутнього вчителя, його професійної ідентичності, мотивації, рефлексивності та готовності до розв'язання складних педагогічних ситуацій.

Професійну підготовку доцільно розглядати як цілісну систему, що охоплює формування професійних знань, умінь, навичок, соціально значущих особистісних якостей, а також досвіду розв'язання типових і нетипових педагогічних задач, що включає в себе опанування як предметної, так і педагогічної, психологічної, методичної складових, а також розвиток здатності до самоаналізу, педагогічного мислення, професійної комунікації.

У цьому контексті практична підготовка не обмежується виключно педагогічною практикою як формалізованим компонентом освітньої програми. Навпаки, сучасні підходи передбачають розширення спектра її форм та інструментів. Зокрема, йдеться про інтеграцію практико-орієнтованих завдань у навчальні курси, проектну та дослідницьку діяльність, участь у модельних і симульованих педагогічних ситуаціях, використання цифрових платформ для формування педагогічних умінь, залучення до волонтерських, тьюторських або наставницьких програм у школах, а також створення міждисциплінарного навчального середовища, що імітує реальні виклики професійної діяльності.

Ураховуючи зазначене, постає об'єктивна необхідність у теоретичному аналізі стану практичної підготовки майбутніх учителів історії, вияв-



ленні її актуальних проблем та окресленні напрямів модернізації, що відповідатимуть вимогам нової української школи, стандартам вищої освіти та суспільним очікуванням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості фахової підготовки вчителя закладу загальної середньої освіти є предметом широкого наукового інтересу та висвітлюються у численних теоретичних і прикладних дослідженнях. Умовно наукові напрацювання з цієї проблематики можна класифікувати за кількома напрямками:

1. *Дослідження, присвячені загальним тенденціям розвитку педагогічної освіти та становленню української національної школи* (О. Адаменко, Л. Березовська, Л. Гриневич, В. Кравець, В. Кремень, В. Огневюк, І. Стражнікова, В. Ткаченко, Г. Філіпчук, Т. Янченко та ін.). У зазначених працях аналізуються трансформаційні процеси в системі педагогічної освіти, зокрема переорієнтація цілей і змісту професійної підготовки педагогів, упровадження компетентнісного підходу, модернізація структури освітніх програм відповідно до викликів сучасності, а також вплив євроінтеграційних процесів на організаційно-методичні засади підготовки майбутніх учителів.

2. *Праці, що аналізують фахову підготовку вчителів за окремими спеціальностями, зокрема, вчителя історії* (Т. Бакка, Н. Лалак, С. Нікітчина, А. Нікора, А. Старєва, Г. Черевичний та ін.). У межах цього напрямку наукової розвідки увага зосереджується на особливостях предметної підготовки, формуванні методичної компетентності, забезпеченні міжпредметної інтеграції, а також розвитку професійно значущих якостей, необхідних для ефективної реалізації освітньої діяльності в конкретному предметному полі.

3. *Дослідження, орієнтовані на практичну складову професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти* (О. Біда, А. Булда Н. Бутенко, Л. Варченко-Троценко, А. Волощук, К. Годлевська, А. Гриценко, К. Котун, О. Коржук, М. Козій, О. Лук'янченко, О. Матвієнко, Л. Машкіна, В. Михайлюк, І. Мороз, А. Пижик, О. Пометун, Г. Черевичний та ін.). У цих роботах здійснюється аналіз змісту, форм і методів організації педагогічної практики, а також впровадження інноваційних технологій і цифрових ресурсів, що сприяють формуванню професійної готовності майбутніх педагогів до діяльності в умовах Нової української школи. Особливу увагу приділено вивченню ефективності різних форматів професійної взаємодії в освітньому середовищі, зокрема симуляційного навчання, проєктної діяльності, тьюторства та рефлексивних практик.

Актуальність подальших досліджень зумовлена необхідністю глибшого розуміння інтеграції теоретичної та практичної складових у підго-

товці вчителя історії в умовах динамічних змін в освітньому середовищі, цифровізації навчального процесу, оновлення змісту освіти та модернізації державних стандартів. Вказані трансформації вимагають не лише перегляду змістових і методичних засад підготовки педагогічних кадрів, а й цілеспрямованого вдосконалення практико-орієнтованого компонента освітніх програм.

У цьому контексті ефективна реалізація практичної складової професійної підготовки майбутнього вчителя історії потребує переосмислення традиційних підходів, упровадження інноваційних форм організації освітнього процесу, а також забезпечення системності, наступності та професійної релевантності педагогічних завдань.

Метою статті є виявлення актуальних викликів, що постають перед системою практичної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю *Середня освіта (Історія)*, а також окреслення перспективних напрямів її модернізації відповідно до потреб сучасної школи та вимог чинних освітніх стандартів.

Виклад основного матеріалу. Реалізація практичної складової у підготовці вчителя громадянської та історичної освітньої галузі передбачає створення умов, за яких майбутній педагог набуває не лише теоретичних знань, а й реального досвіду професійної діяльності. Цей процес має бути комплексним, поетапним і максимально наближеним до умов роботи сучасного закладу загальної середньої освіти.

У теоретичному контексті професійність учителя розглядається як інтегральна системна характеристика, що визначається насамперед рівнем сформованості його професійних компетентностей. Згідно з Професійним стандартом учителя закладу загальної середньої освіти [1], ці компетентності охоплюють не лише ґрунтовне опанування предметного змісту, а й здатність реалізовувати освітню місію у змінному соціокультурному контексті. Вони включають широкий спектр професійних умінь - від проєктування і проведення уроків до впровадження педагогічних технологій, створення безпечного і сприятливого освітнього середовища, організації виховної роботи, інклюзивного навчання та партнерської взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу.

У цьому контексті особливе значення має Державний стандарт початкової освіти (2018) [2], схвалений Кабінетом Міністрів України, який, спираючись на прогресивний досвід семи країн світу, залучених до міжнародної експертизи, а також національні традиції і перевірені методики навчання, окреслює чіткі орієнтири щодо індивідуально-особистісних та професійно-діяльнісних якостей (компетентностей) сучасного вчителя. У документі визначено чотирнадцять ключових компетентностей, які



формують базову платформу педагогічної майстерності: загальнонаукову, когнітивно-технологічну, методичну, комунікативно-ситуативну, соціальну, психолого-педагогічну, прогнозувально-рефлексивну, аутопсихологічну, інформаційно-технологічну, управлінську, кооперативну, полікультурну, валеологічну та загальнокультурну [2]. Репрезентовані як цілісна, динамічна система, ці компетентності формуються на основі діяльнісного ставлення до світу й забезпечують міжпредметну та внутрішньопредметну інтеграцію знань. Їх цілеспрямоване формування сприяє становленню вчителя як суб'єкта власного професійного розвитку, здатного здійснювати свідомий вибір траєкторії свого фахового зростання відповідно до викликів Нової української школи.

Формування вказаних здатностей вимагає створення у закладах вищої освіти належного освітнього середовища, яке забезпечувало б умови для інтеграції знань, практичних навичок і ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя, а також сприяло набуттю ним практичного досвіду, необхідного для ефективного реагування на виклики сучасної школи та забезпечення всебічного розвитку учнів [3]. З огляду на це пропонуємо власну теоретичну модель професійної підготовки вчителя громадянської та історичної освітньої галузі, апробовану на базі спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія) у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль, Україна).

Запропонована модель ґрунтується на комплексному підході до формування професійної компетентності вчителя, інтегруючи концептуальні основи, змістові блоки, педагогічні технології та критерії результативності підготовки (рис. 1). Її *метою* є формування компетентного, педагогічно майстерного фахівця, здатного реалізовувати зміст громадянської та історичної освітньої галузі відповідно до цінностей демократичного суспільства, принципів академічної доброчесності та педагогіки партнерства.

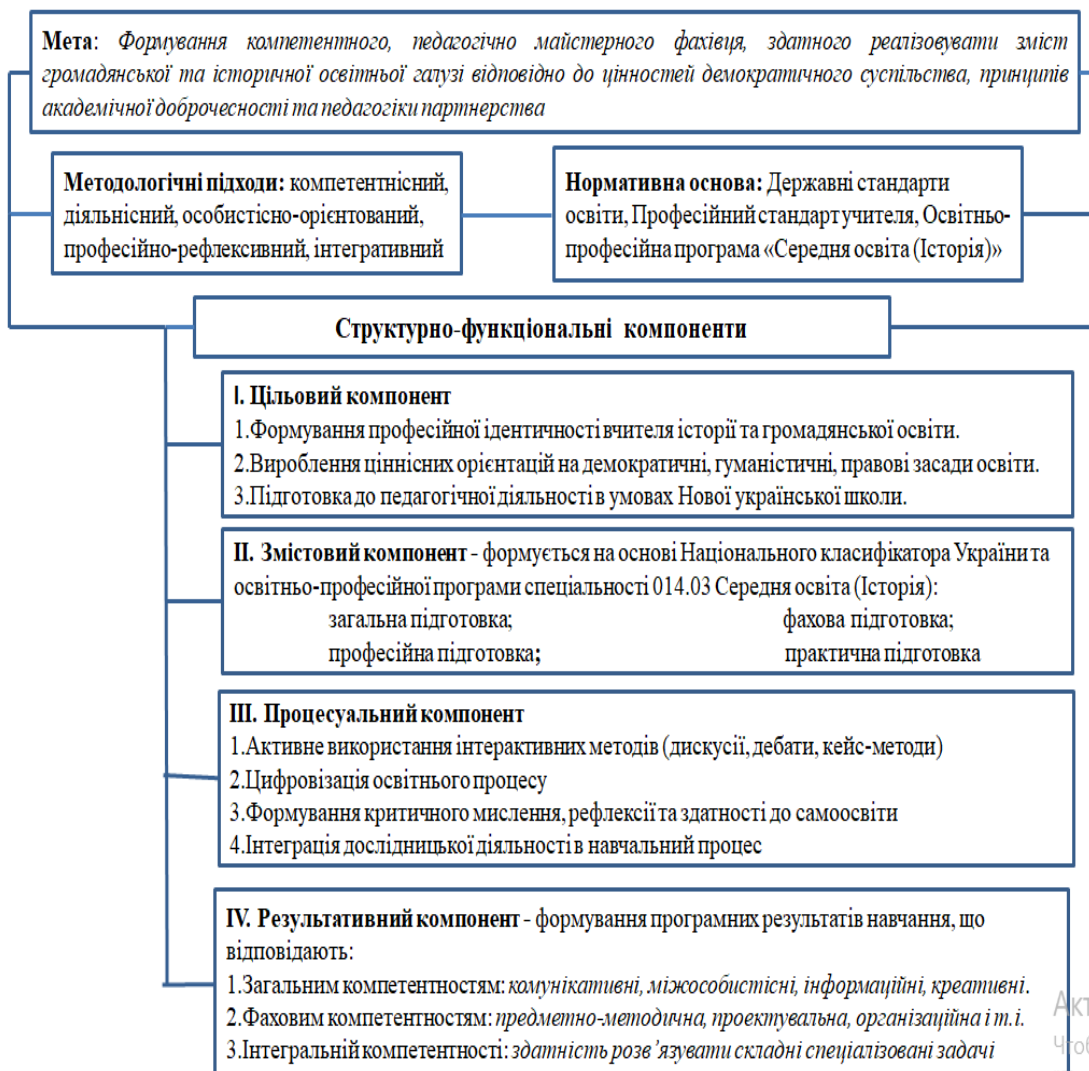


Рис. 1. Теоретичну модель професійної підготовки вчителя громадянської та історичної освітньої галузі

Методологічну основу моделі складають такі підходи:

- *компетентнісний* – як орієнтація на кінцеві результати навчання у вигляді сформованих компетентностей;
- *діяльнісний* – спрямованість на активну професійну діяльність та засвоєння відповідних способів дій;
- *особистісно-орієнтований* – зосередженість на потребах, здібностях та індивідуальній освітній траєкторії кожного студента;
- *професійно-рефлексивний* – акцент на розвитку здатності до самопізнання, самокорекції та вдосконалення професійної діяльності;
- *інтегративний* – забезпечення цілісного бачення суспільних процесів через синтез історичних, правових та соціальних знань.



Структурно-функціональна модель включає чотири взаємопов'язані компоненти:

1. Цільовий – визначає ключові орієнтири освітньої підготовки: формування професійної ідентичності майбутнього вчителя, розвиток ціннісних орієнтацій на демократичні та гуманістичні засади освіти, а також готовності до реалізації змісту навчальних програм у контексті реформи НУШ;

2. Змістовий – реалізується через модульну структуру освітньої програми та включає чотири блоки: *загальна підготовка* (іноземна мова, українська мова, філософія, політологія тощо); *фахова підготовка* (історія України (за періодами), всесвітня історія (за періодами), педагогіка, психологія тощо); *професійна підготовка* (теорія та методика навчання історії в школі); *практична підготовка* (навчальні та виробничі практики);

3. Процесуальний – передбачає впровадження інноваційних форм навчання, серед яких: активне використання інтерактивних методів (дебати, кейс-аналіз, рольові ігри); цифровізація освітнього процесу (електронні платформи, онлайн-ресурси); інтеграція студентської дослідницької діяльності в навчальний процес.

4. Результативний – відображає досягнення студентами очікуваних результатів навчання, що структуровані за рівнями: загальні компетентності (комунікативні, цифрові, креативні і т.і.), фахові компетентності (*предметно-методична, компетентність педагогічного партнерства, проєктувальна, організаційна і т.і.*), інтегральна компетентність, як здатність розв'язувати складні спеціалізовані проблеми та практичні завдання в галузі середньої освіти, що потребують застосування теоретичних засад і методів педагогічних та історичних наук, з урахуванням комплексного характеру й змінюваних умов організації освітнього процесу [4].

Реалізація моделі здійснюється на трьох рівнях: *теоретичному* – набуття системних знань про предмет і методику його навчання у ЗЗСО; *практичному* – формування професійних умінь через практико-орієнтоване навчання та педагогічні практики; *рефлексивному* – розвиток здатності до самопізнання, самоаналізу та подальшого професійного самовдосконалення через аналіз та самоаналіз уроків за фахом, створення порт фоліо (Е-портфоліо).

У результаті випускник освітньої програми демонструє не лише здатність до ефективного викладання історії та громадянської освіти у базовій школі, а й готовність до інноваційної діяльності, критичного осмислення соціальних процесів, виховання в учнів громадянських і національних цінностей.

Ключовим елементом професійної моделі підготовки вчителя громадянської та історичної освітньої галузі виступає практична підготовка, яка функціонує як простір інтеграції теоретичних знань, методичної культури та педагогічної рефлексії [5, с. 8-9]. У межах запропонованої моделі вона виконує інтегративну функцію, що передбачає не лише поєднання засвоєних теоретичних положень із реальним педагогічним досвідом, але й забезпечення поступового входження майбутнього вчителя у професійну діяльність, формування фахової ідентичності, розвитку рефлексивного мислення та автономності.

Практична підготовка є органічною складовою реалізації компетентнісного та діяльнісного підходів, які лежать в основі сучасних освітніх програм. Як структурний компонент професійної моделі, вона взаємодіє з іншими ключовими елементами – цільовим, змістовим, процесуальним і результативним – і водночас має власну логіку організації та реалізації [6].

Зміст і структура практичної підготовки реалізуються через багаторівневу систему педагогічних практик, що послідовно ускладнюються за змістом та функціями, а також через організацію освітнього середовища, орієнтованого на професійне зростання здобувача вищої освіти, розвиток його здатності до самостійної педагогічної діяльності, інноваційного мислення та ціннісно-зорієнтованого навчання.

До ключових функцій практичної підготовки належать: *адаптаційна* – введення студента в освітній простір школи та професійну спільноту; *рефлексивно-аналітична* – формування вміння аналізувати педагогічні ситуації, оцінювати власну діяльність; *проектувальна* – розвиток здатності до планування, реалізації та корекції освітнього процесу; *трансформаційна* – переосмислення набутих знань через реальний досвід і їхнє перетворення на компетентності; *оцінювальна* – накопичення доказової бази результатів навчання через портфоліо, самооцінювання, зворотний зв'язок від педагогів-наставників [7, с. 59-60].

У межах освітньої програми «Середня освіта (Історія)» практична підготовка здобувачів здійснюється поетапно, із поступовим ускладненням змісту та зростанням рівня професійної автономності студента [4]. Передбачено кілька послідовних етапів:

1. *Пропедевтична практика* – реалізується на першому курсі в рамках вивчення дисциплін «Вступ до спеціальності» та «Педагогіка» і передбачає первинне ознайомлення студентів з особливостями функціонування закладів загальної середньої освіти, організаційною структурою освітнього процесу, основами педагогічної комунікації, а також із професійною роллю вчителя історії та громадянської освіти. На цьому етапі формується мотиваційна готовність до педагогічної діяльності та відбувається початкове занурення у професійне середовище.



2. *Навчальна практика (III курс)* – проходить на третьому курсі і має на меті поглиблення знань про методику викладання історії й громадянської освіти, опанування прийомів підготовки до проведення уроків, розроблення навчально-методичних матеріалів, а також формування вмій здійснювати аналіз змісту шкільних курсів відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти [8]. Практика передбачає активне спостереження за роботою вчителя, участь у підготовці уроків, веденні шкільної документації.

3. *Виробнича педагогічна практика (IV курс)* – забезпечує виконання студентом основних функцій учителя в умовах реального освітнього процесу. Передбачає проведення навчальних занять, впровадження інтерактивних та компетентісно-орієнтованих методів навчання, участь у виховній роботі, реалізацію наскрізних змістових ліній (правознавчої, медіаосвітньої, міжкультурної, патріотичної тощо). На цьому етапі формується здатність до педагогічного проектування, адаптації методичних підходів до освітніх потреб здобувачів освіти.

Такий підхід забезпечує наскрізний характер практичної підготовки, яка інтегрується в усі етапи професійного становлення майбутнього вчителя. Це сприяє не лише поетапному засвоєнню ключових і фахових компетентностей, а й формуванню стійкої суб'єктної позиції педагога в умовах трансформованого освітнього середовища, що характеризується зростанням ролі цифрових технологій, педагогіки партнерства, інклюзивності та акцентом на розвитку критичного мислення й громадянської відповідальності. У такий спосіб практична підготовка стає не лише інструментом професійної соціалізації, а й засобом активного самовизначення майбутнього фахівця як учасника освітніх змін.

Важливим елементом практичної підготовки майбутнього вчителя є її процесуально-рефлексивний компонент, який реалізується не лише під час проходження різних форм педагогічної практики, а й у межах опанування змістового компонента освітньої програми, зокрема при вивченні дисциплін загальної, фахової та професійної підготовки [9].

Йдеться про системне формування здатності студента до осмислення власного педагогічного досвіду, критичного аналізу дій, прийняття професійних рішень і рефлексії їх наслідків, а також усвідомлення своєї ролі в освітньому середовищі. Такий компонент сприяє розвитку педагогічної рефлексії, самопізнання та вміння трансформувати здобуті знання в нових професійних контекстах.

Процесуально-рефлексивну підготовку пропонуємо реалізувати через різноманітні форми й методи навчання, серед яких: *аналітичне портфоліо/Е-портфоліо*, що фіксує поступове професійне зростання

студента; *педагогічні есе*, як форма особистісного осмислення професійних викликів; *самоаналіз і взаємоаналіз проведених занять*; *щоденники рефлексії*, що дозволяють відслідковувати зміни в уявленнях, підходах і діях майбутнього вчителя; *використання кейс-методів, імітаційних ігор*, які створюють умови для моделювання типових педагогічних ситуацій і подальшого їх аналізу; *групові обговорення та рефлексивні семінари*, що сприяють формуванню культури педагогічного діалогу та обміну досвідом.

Завдяки включенню цих форм у навчальний процес майбутні педагоги вчаться не лише здійснювати рефлексивну оцінку власної діяльності, а й формувати стратегії професійного вдосконалення, що є необхідною умовою для реалізації концепції «вчителя-інноватора» в сучасній українській школі.

Зазначимо також, що ефективне впровадження моделі професійної підготовки майбутнього вчителя громадянської та історичної освітньої галузі не може базуватися виключно на педагогічному досвіді, здобутому під час практики. Важливою її складовою є інтеграція практико-орієнтованих завдань у методику викладання фахових історичних дисциплін, таких як *історія України, всесвітня історія, політологія, соціологія, правознавство* тощо. Такий підхід є невід'ємною складовою практико-орієнтованого навчання, спрямованого на підготовку фахівця, здатного до діяльності в умовах сучасного освітнього середовища.

Його застосування дозволяє забезпечити трансфер знань і навичок із навчального контексту в педагогічну практику, а також сприяє формуванню здатності проєктувати освітній процес, адаптуючи його до конкретних умов, вікових особливостей учнів і суспільних викликів. Практико-орієнтовані завдання, такі як аналіз і критичне осмислення історичних джерел, створення дидактичних матеріалів, розробка навчальних занять, міні-досліджень чи міжпредметних проєктів, не лише поглиблюють змістову підготовку, а й забезпечують розвиток методичної компетентності.

Крім того, включення таких завдань у навчальний процес сприяє формуванню педагогічної гнучкості, креативності, уміння працювати з різними форматами навчального контенту та освітніми технологіями, що є критично важливим у контексті реалізації цілей Нової української школи та переходу до особистісно-орієнтованої, діяльнісної та компетентнісної парадигми освіти.

Висновок. Дослідження проблеми модернізації практичної складової професійної підготовки вчителя громадянської та історичної освітньої галузі в умовах сучасних освітніх викликів дає підставу до наступних висновків.



По-перше, практична підготовка є ключовим компонентом професійної моделі, що забезпечує інтеграцію теоретичних знань, методичної культури, педагогічних умінь і рефлексивної діяльності майбутнього вчителя. Її роль полягає не лише в закріпленні набутих знань, а й у поступовому формуванні фахової ідентичності, здатності до автономного професійного розвитку, педагогічного мислення й дій у змінному освітньому середовищі.

По-друге, ефективна реалізація практичної складової потребує системного підходу, що включає послідовну багаторівневу організацію педагогічних практик, інтеграцію елементів практичної діяльності у фахові дисципліни, активне використання рефлексивних, проектних і дослідницьких методів. Особливо важливо впроваджувати практикоорієнтовані завдання (робота з історичними джерелами, картами, цифровими платформами, розробка навчальних кейсів), що моделюють реальні ситуації педагогічної діяльності.

По-третє, практична підготовка майбутнього вчителя громадянської та історичної освітньої галузі повинна відбуватися в умовах освітнього середовища, зорієнтованого на розвиток критичного мислення, демократичних цінностей, педагогіки партнерства та культури академічної доброчесності. Це вимагає оновлення підходів до змісту й організації освітнього процесу, взаємодії з закладами загальної середньої освіти, використання цифрових ресурсів та формування педагогічних стратегій, адекватних сучасним суспільним запитам.

Таким чином, модернізація практичної складової професійної підготовки вчителя історії та громадянської освіти постає не як допоміжний, а як системоутворювальний процес, що забезпечує якість освітньої програми, її відповідність сучасним стандартам і вимогам Нової української школи.

Література:

1. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти». *Наказ Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 р. № 1225.* ULR: https://osvita.ua/school/92993/#google_vignette

2. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти. *Постанова Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2018 р. № 87.* ULR: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>

3. Ignatenko N., Savenco V., Kryskov A., Habrusieva N., Remekh T. Formation of Cognitive-Technological Competence as a Mechanism of Realisation of Rational Component in Training Undergraduate Students. *Journal of Education Culture and Society*. Vol. 15 No. 1 (2024) С 247–263.

4. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)» Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. ULR: *Освіта*https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/akredytatsiia%20ta%20litsenzuvannia/osvitni_prohramy/bakalavr/history/014.03_2024.pdf

5. Лук'янова Л. Б., Вовк М. П., Соломаха С.О., Грищенко Ю. В. Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи: науково-аналітична доповідь. Київ – Чернівці: Букрек, 2023. 80 с.



6. Ігнатенко Н. Професійний розвиток учителя історії у контексті реалізації концепції «Нова українська школа». *Наукові записки ТНПУ імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2020. № 2. С. 42–49.

7. Воронка М.І., Проценко А.А. Педагогічна практика як засіб формування професійної майстерності вчителя в умовах реформування освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. Вип. 69. Т.2. С. 57–62.

8. Державний стандарт базової середньої освіти. *Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898*. ULR: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/#google_vignette

9. Семенець С. П. Феномен педагогічної діяльності в розвивальному навчанні. *Андрогогічний вісник*. 2–15. №6. С. 93–102.

References:

1. Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity» [On Approval of the Professional Standard “Teacher of General Secondary Education Institution”]. (2024). Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 29 serpnia 2024 r. № 1225. osvita.ua. Retrieved from https://osvita.ua/school/92993/#google_vignette [in Ukrainian].

2. Pro zatverdzhennia Derzhavnogo standartu pochatkovoї osvity [On Approval of the State Standard of Primary Education]. (2018). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 liutoho 2018 r. № 87. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

3. Ignatenko, N., Savenco, V., Kryskov, A., Habrusieva, N., & Remekh, T. (2024). Formation of Cognitive-Technological Competence as a Mechanism of Realisation of Rational Component in Training Undergraduate Students. *Journal of Education Culture and Society*, 15(1), 247–263. <https://doi.org/10.15503/jecs2024.1.247.263>

4. Osvitno-profesiina prohrama «Serednia osvita (Istoriia)» Pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoї osvity [Educational and Professional Program “Secondary Education (History)” of the First (Bachelor’s) Level of Higher Education]. (2024). tnp.edu.ua. Retrieved from https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/akredytatsiia%20ta%20litsenzuvannia/osvitni_prohramy/bakalavr/history/014.03_2024.pdf [in Ukrainian].

5. Luk’ianova, L.B., Vovk, M.P., Solomakha, S.O., & Hryshchenko, Yu.V. (2023). *Praktychna pidhotovka maibutnikh pedahohiv u zakladakh vyshchoї pedahohichnoї osvity: ukraїnski realii i perspektyvy: naukovo-analitychna dopovid* [Practical Training of Future Teachers in Institutions of Higher Pedagogical Education: Ukrainian Realities and Prospects: Analytical Report]. Kyiv–Chernivtsi: Bukrek [in Ukrainian].

6. Ihnatenko, N. (2020). Profesiyni rozvytok vchytelia istorii u konteksti realizatsii kontseptsii “Nova ukrainska shkola” [Professional Development of a History Teacher in the Context of the “New Ukrainian School” Concept Implementation]. *Naukovi zapysky TNPU imeni V. Hnatiuka. Serii: Pedahohika*, 2, 42–49 [in Ukrainian].

7. Voronka, M.I., & Protsenko, A.A. (2020). Pedahohichna praktyka yak zasib formuvannia profesiinoї maisternosti vchytelia v umovakh reformuvannia osvity [Pedagogical Practice as a Means of Forming Teacher's Professional Mastery in the Conditions of Education Reform]. *Pedahohika formuvannia tvorchoї osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 69(2), 57–62 [in Ukrainian].

8. Derzhavnyi standart bazovoї serednoї osvity [State Standard of Basic Secondary Education]. (2020). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 veresnia 2020 r. № 898. osvita.ua. Retrieved from https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/#google_vignette [in Ukrainian].

9. Semenets, S.P. (2015). Fenomen pedahohichnoї diialnosti v rozvyvalnomu navchanni [Phenomenon of Pedagogical Activity in Developmental Learning]. *Andrahohichni visnyk*, 6, 93–102 [in Ukrainian].